

Transició ecològica i competitivitat industrial

DFactory | Barcelona | 13 de setembre de 2023

Informe de conclusions

“ Calen grans projectes de generació d'energia, que comptin amb una col·laboració publicoprivada i que tinguin un enfocament global de la gestió energètica de la indústria”

Fòrum
Indústria i
Energia

“La indústria a Catalunya necessita fer un canvi de mentalitat social per poder mantenir-se i créixer. Aquest impuls necessari ha d’anar acompanyat d’una transició energètica ràpida però no precipitada”

La transició energètica és un procés irrenunciable per raons normatives i de competitivitat empresarial, que afecta de manera directa la indústria, com a consumidora i també com a proveïdora de solucions. De fet, la indústria i l’energia estan indefectiblement unides, ja que disposar d’un subministrament energètic suficient, assequible i sostenible és fonamental per mantenir i reforçar el teixit industrial.

Cal accelerar l’execució dels ambiciosos plans per a la descarbonització d’Europa, Espanya i Catalunya, fet que passa per impulsar les energies renovables i l’eficiència energètica i, per aconseguir tot això, s’ha de comptar amb la implicació dels diferents nivells de les administracions públiques, amb la iniciativa privada i amb la societat civil.

La indústria té un valor important com a motor econòmic i com a generador de llocs de treball de qualitat, que ha de ser reconegut per la societat. En el cas concret de Catalunya, la indústria ha tingut històricament un pes fonamental, que a hores d’ara necessita fer un canvi de mentalitat social per poder mantenir-se i créixer. Aquest impuls industrial necessari ha d’anar acompanyat d’una transició energètica ràpida però no precipitada, la qual permeti garantir el subministrament energètic durant tot el procés.

Indústria i energia, dos vectors indefectiblement units

La indústria és la base del creixement econòmic i de la creació de riquesa, i, al llarg dels segles, sempre ha necessitat l'energia⁽¹⁾ per al seu desenvolupament. La indústria i l'energia han anat evolucionant amb el pas del temps, des d'un primer moment en què només estaven orientades a millorar el rendiment i la productivitat, fins més endavant, en què es va introduir el concepte de sostenibilitat. Després d'un replantejament profund de tots dos sectors, ara, Europa, Espanya i Catalunya fixen la mirada en la reindustrialització i, en aquest camí, l'energia és un vector imprescindible⁽²⁾.

Cap dels dos vectors, ni la indústria ni l'energia, ja no pot deixar de banda la transició ecològica, necessària per fer front al canvi climàtic, el qual és un fet i una evidència que s'ha constatat científicament⁽³⁾. Aquest procés exigeix fer adaptacions polítiques, fixar la mirada a molt llarg termini, arribar a un consens de fons i molta multilateralitat. D'una banda, cal tenir una política que garanteixi el manteniment d'una base industrial a l'economia, no només per qüestions d'autonomia estratègica, sinó també per motius d'estabilitat i per reduir la desigualtat⁽⁴⁾. Ara bé, és imprescindible que es pugui compatibilitzar amb la transició energètica, tractant de trobar l'equilibri entre totes dues, així com el ritme adient per a implementar-la a fi de no restar competitivitat a la indústria⁽⁵⁾.

A més de ser compatibles, la indústria i la transició energètica són també complementàries. Per portar a terme el procés de descarbonització com a tal és necessària la indústria com a proveïdora de solucions⁽⁶⁾ i aquesta indústria energètica serà la que permetrà que la resta del sistema productiu funcioni i pugui oferir béns d'una manera "verda" i neta⁽⁷⁾. Si tenim en compte les noves directrius del Parlament Europeu, que han fixat com a objectiu que el 42,5% de l'energia ha de provenir d'energies renovables per al 2030, per aconseguir la descarbonització de la indústria i de la resta de sectors caldrà fer un ús massiu de l'energia eòlica i l'energia fotovoltaica, el desenvolupament de les quals obligarà a què les cadenes de subministrament dupliquin la seva provisió, la qual cosa suposa també una oportunitat econòmica per a la indústria⁽⁸⁾.

En aquest moment, la comunitat internacional es troba davant d'un repte sense precedents en l'àmbit de la transició⁽⁹⁾, el qual és al mateix temps una oportunitat extraordinària per Europa i Espanya⁽¹⁰⁾, que ja és avui dia el país més competitiu en matèria d'energies renovables⁽¹¹⁾.

“Per portar a terme el procés de descarbonització és necessària la indústria com a proveïdora de solucions i aquesta indústria energètica serà la que permetrà que el sistema productiu funcioni i pugui oferir béns d'una manera 'verda' i neta”

La indústria a Catalunya: present i futur

Històricament, Catalunya ha estat una potència industrial que, avui dia, i sota paradigmes nous⁽¹²⁾, pot i ha de continuar mantenint-se com una aposta de futur⁽¹³⁾. És més, la ciutat de Barcelona també vol apostar per la indústria dins de la trama urbana, amb projectes que comportin inversions per a aquesta nova indústria: una indústria neta, urbana i generadora de llocs de treball⁽¹⁴⁾.

La indústria ha tingut un paper fonamental per a la configuració de la Catalunya moderna⁽¹⁵⁾. Actualment, representa un 20 % del PIB català, el qual arriba fins a un 24 % si es tenen en compte els serveis relacionats, i aporta llocs de treball de més qualitat, millors salaris i més innovació que la resta de l'economia, fet que contribueix al benestar i a la cohesió social⁽¹⁶⁾.

No obstant això, per poder agafar l'impuls necessari per dur a terme la reindustrialització, és essencial potenciar un canvi de mentalitat a la societat civil, perquè, tot i que Catalunya té tots els actius i atributs per ser una destinació atractiva per a les inversions i els projectes industrials, també cal la voluntat de fer ho⁽¹⁷⁾. Per això, és imprescindible apostar per la conscienciació ciutadana: fer pedagogia perquè la societat entengui la necessitat de fer determinades accions⁽¹⁸⁾ que desincentivin la deslocalització de les empreses, ja que, en cas contrari, la decadència serà inevitable⁽¹⁹⁾.

Per rebre inversions industrials, la competitivitat és un element imprescindible, per a la qual cosa han de donar-se una sèrie de condicions, com ara disponibilitat de capital, qualificació professional, subministrament energètic a preus assequibles i estabilitat política, un factor important ja que es tracta de projectes a mitjà i a llarg termini⁽²⁰⁾.

En definitiva, la transició energètica de la indústria catalana ha de fonamentar-se en tres pilars: comptar amb el suport del territori, per a la qual cosa cal fer un discurs social; amb el suport de les administracions catalanes, espanyoles i europees, també des del punt de vista normatiu i financer, i amb el suport de les pròpies empreses, perquè portin a terme la seva descarbonització "aquí"⁽²¹⁾ i no vulguin deslocalitzar-se. Així doncs, cal convèncer la societat i el món empresarial que la transició és imprescindible perquè el país necessita la indústria⁽²²⁾.

Actualment, la indústria catalana es troba en una situació complicada: des de la guerra d'Ucraïna, la producció industrial dels sectors amb un alt consum d'energia ha disminuït un 22 % a la zona euro; d'altra banda, pel que fa a la facturació industrial, a Espanya s'ha reduït en un 18 % entre gener i juny del 2023, mentre que Catalunya acumula dos trimestres amb un PIB negatiu⁽²³⁾. L'economia en general pateix una forta inflació, mentre que el crèdit a les empreses es manté gairebé a zero a causa de les directrius europees. Tot això està provocant una caiguda de les exportacions, les vendes i la productivitat⁽²⁴⁾.

Entre altres raons, aquesta crisi va sorgir per la mala situació en acabar la pandèmia i ha continuat amb una caiguda continuada de la demanda des de l'octubre passat. En aquest escenari negatiu, la solució passaria per augmentar la productivitat de la indústria, i una peça molt important perquè pugui augmentar aquesta productivitat és justament l'energia⁽²⁵⁾.

“La competitivitat és imprescindible per rebre inversions industrials. Es necessita disponibilitat de capital, qualificació professional, subministrament energètic a preus assequibles i estabilitat política”

El trencaclosques energètic de la indústria a Catalunya

“La baixa representació de les energies renovables en comparació amb la mitjana espanyola comporta la necessitat de desenvolupar 8.000 MW addicionals d’energia eòlica o 12.000 MW d’energia fotovoltaica a Catalunya”

L’energia renovable representa una desena part de l’energia final que consumeix el sector industrial de Catalunya. En concret, ha arribat a un 10,1 %, incloent-hi tant el consum directe d’energies renovables per produir calor (3,6 %, fonamentalment biomassa) com l’energia elèctrica generada a partir de les fonts d’energia renovables (6,5 %). Tot i això, se situa molt per sota de la mitjana espanyola (25,1 %). D’entre les comunitats més industrialitzades, Catalunya té la indústria amb el percentatge més baix de consum energètic d’origen renovable. Al capdavant se situa Aragó, amb un 42,4 % del total, seguit del País Basc (28,4 %) i Navarra (26,7 %)⁽²⁶⁾.

Cal tenir en compte que no n’hi ha prou amb l’electrificació per descarbonitzar la producció industrial, ja que més de la meitat de l’energia elèctrica que es genera a Espanya procedeix de fonts no renovables, com l’energia nuclear i el gas, i que l’autoconsum industrial d’electricitat encara és baix⁽²⁷⁾. Segons l’estimació que recull l’informe ¿De dónde viene la energía que consume la industria? (D’on procedeix l’energia que consumeix la indústria?) que ha elaborat Opina360 i s’ha presentat a la jornada, a l’any 2022 es va arribar als 2.600 Gwh d’autoconsum fotovoltaic, els quals només representen aproximadament el 3,5 % del consum elèctric del sector industrial⁽²⁸⁾.

Aquesta baixa representació de les energies renovables en comparació amb la mitjana espanyola, juntament amb la previsió del desmantellament de les centrals nuclears, comporta la necessitat de desenvolupar 8.000 MW addicionals d’energia eòlica o 12.000 MW d’energia fotovoltaica, així com sistemes d’emmagatzematge⁽²⁹⁾ per a aquesta energia, la qual cosa suposa un gran repte, però també grans oportunitats⁽³⁰⁾. En aquest escenari, calen grans projectes de generació d’energia, que comptin amb una col·laboració publicoprivada i que tinguin un enfocament global de la gestió energètica de la indústria⁽³¹⁾. La clau actualment és l’energia procedent de fonts renovables, atès que sense aquesta garantia no hi podran haver plantes industrials de cara al futur⁽³²⁾.

Per satisfer aquesta demanda energètica de renovables han sorgit iniciatives com la de Forestalia, la qual té en marxa uns projectes que poden fer arribar energia a Catalunya des de parcs eòlics i solars situats a Aragó⁽³³⁾. Aquests projectes, que han rebut l’aprovació de la Declaració d’impacte ambiental, sumen una potència instal·lada de 4.000 MW, els quals podrien posar solució al 40 % de les necessitats energètiques de la indústria de Catalunya per al 2030⁽³⁴⁾.

Full de ruta

Catalunya compta amb polítiques i plans definits per portar a terme la descarbonització, la qual requereix no només un canvi tecnològic, sinó també estructural⁽³⁵⁾. Per impulsar aquesta transformació s'ha aprovat la Prospectiva Energètica de Catalunya (PROENCAT 2050), un conjunt de vint estratègies per al desenvolupament i la coordinació des del màxim nivell, l'èxit de les quals passa per reduir la burocràcia i incorporar la part social i de territori⁽³⁶⁾.

Pel que fa a aquest darrer punt, el territori s'ha sentit, per diferents circumstàncies, espectador passiu dels projectes d'energies renovables⁽³⁷⁾, una situació que cal revertir. Per aquest motiu, l'empresa pública d'energia de Catalunya, Energies Renovables Públiques de Catalunya (L'Energètica), pretén posar en marxa projectes a tota Catalunya amb el suport de 947 municipis i 40 consells comarcals⁽³⁸⁾. L'entitat és "un actor més", que espera compartir experiències amb tots els implicats en les renovables i la transició energètica, ja siguin catalans o "de fora"⁽³⁹⁾.

“La indústria necessita una regulació clara, que permeti superar barreres com les que existeixen actualment en casos com els de les comunitats energètiques i les xarxes de distribució d'energia elèctrica tancades”

A banda d'aquests reptes, la indústria també demana una regulació clara, que permeti superar barreres com les que existeixen actualment en casos com els de les comunitats energètiques i les xarxes de distribució d'energia elèctrica tancades⁽⁴⁰⁾. Aquesta situació genera incertesa en els processos de dotació d'energia, en la implantació de l'autoconsum i en la descarbonització i l'electrificació, a més de generar despeses per a les indústries⁽⁴¹⁾. El motiu fonamental és que el marc regulador s'ha concebut per a una xarxa integrada amb pocs punts de generació, malgrat que, realment, opera amb una generació descentralitzada amb milers de punts si es té en compte l'autoconsum⁽⁴²⁾.

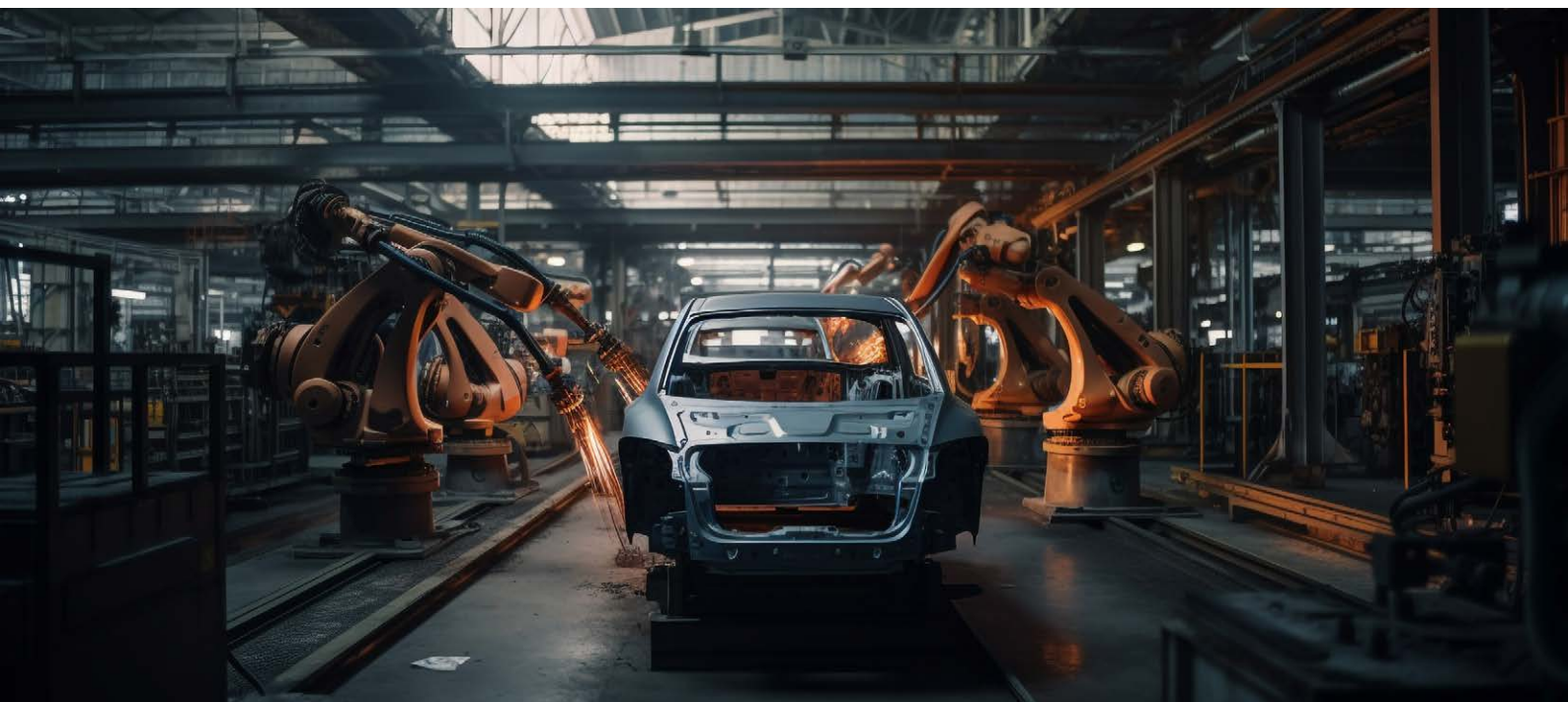
D'altra banda, les petites i mitjanes empreses, moltes de les quals estan situades a polígons industrials, tenen dificultats afegides a l'hora de portar a terme el seu procés de transició energètica, entre les quals s'inclou el finançament i una cultura empresarial individualista⁽⁴³⁾. En un moment de transició com l'actual, caldria una figura que actuï de punta de llança i permeti fer arribar aquest procés al dia a dia de les empreses⁽⁴⁴⁾.

Garantia de subministrament

Per portar a terme la transició energètica i poder mantenir alhora la competitivitat de la indústria és imprescindible apostar per les energies renovables, mantenint sempre la garantia de subministrament⁽⁴⁵⁾, en línia amb el trilema “seguretat, accessibilitat i sostenibilitat”⁽⁴⁶⁾. D’aquesta manera, tot i que la descarbonització és important, la política energètica és molt més que el fet de descarbonitzar: és també, i potser de manera prioritària, garantir la seguretat del subministrament. Per tal que això sigui possible, cal invertir en energies renovables, però també en altres energies primàries i finals⁽⁴⁷⁾ que es seguiran fent servir en els pròxims anys.

Un altre concepte fonamental i relacionat amb la garantia de subministrament és la sobirania energètica. La guerra d’Ucraïna ha posat en evidència que el fet de no tenir aquesta sobirania, no ja tan sols a escala de Catalunya, Espanya o de la Península, sinó com a mínim a escala de la UE, pot tenir un preu molt alt⁽⁴⁸⁾. Això fa que sigui necessari fer una reflexió a nivell europeu⁽⁴⁹⁾, les claus de la qual serien diversificar, flexibilitzar i anar amb compte de no generar noves dependències energètiques⁽⁵⁰⁾.

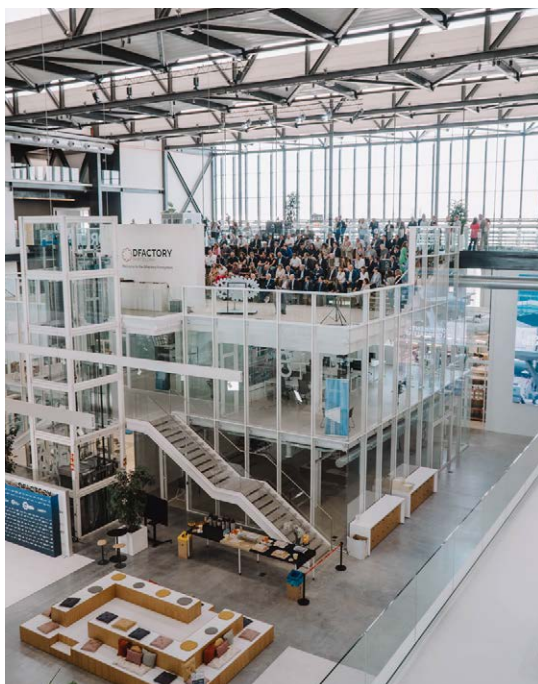

“La política energètica és molt més que el fet de descarbonitzar: és també, i potser de manera prioritària, garantir la seguretat del subministrament”

En definitiva, per portar a terme la descarbonització de la indústria caldria apostar per la reconversió i fer la transició “a casa”, electricificant tot el que sigui possible i treballant amb altres vectors com l’hidrogen⁽⁵¹⁾. Perquè el procés tingui èxit, s’ha de “quadrar l’equació”, tenint en compte que seran necessàries tecnologies pont, no només per substituir l’energia ja disponible sinó per electricificar més, per la qual cosa es necessiten les línies d’alta tensió⁽⁵²⁾.

Per totes aquestes raons, la transició ecològica és una oportunitat per a les empreses, que permet generar un nou context empresarial i energètic⁽⁵³⁾, en el qual Barcelona i Catalunya estan ben posicionades com a llocs de rellevància a nivell mundial per a la creació d’empreses tecnològiques⁽⁵⁴⁾.

Conclusions

1. La indústria, vector clau per a la generació de riquesa i cohesió social

La indústria és un element fonamental per crear riquesa, generar llocs de treball de qualitat i cohesió social. El moment actual és particularment complex per al sector industrial d'Europa, Espanya i Catalunya, per la qual cosa cal apostar per la reindustrialització. Catalunya, amb un teixit industrial històricament potent, està ben posicionada per mantenir el seu pes en un futur, però perquè això sigui possible, cal un impuls en clau energètica.

2. La transició energètica és irrenunciable

En un context de canvi climàtic, la transició energètica de la indústria és irrenunciable per diversos motius, com ara la normativa europea i la competitivitat empresarial a llarg termini. Pel que fa al cas de Catalunya, la transició energètica exigeix fer una aposta decidida per les energies renovables, les quals avui dia representen un percentatge molt inferior a la mitjana espanyola.

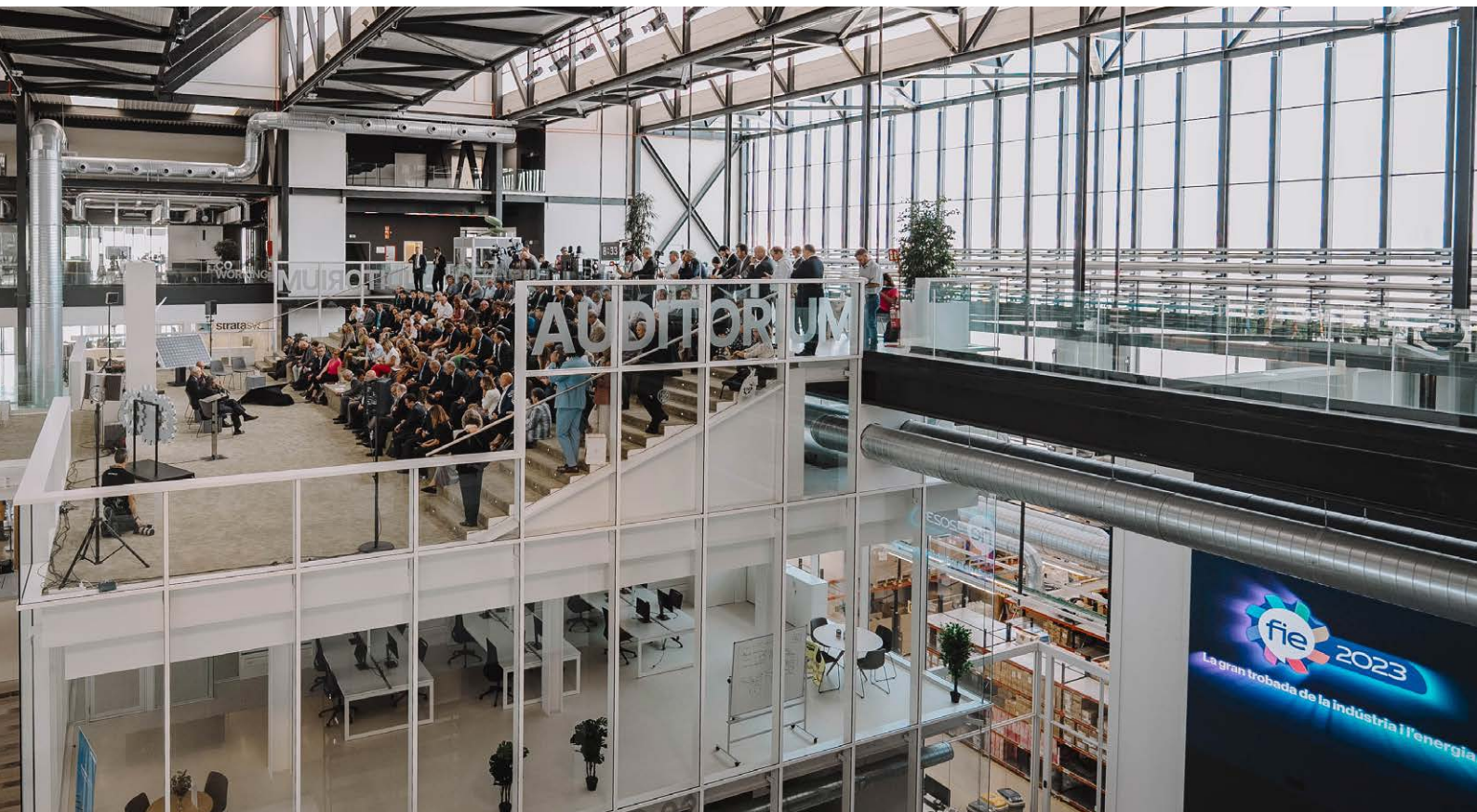
3. Regulació clara, simplificació de tràmits i aposta per les renovables

Per portar a terme la descarbonització de la indústria alhora que es manté la competitivitat, cal una regulació clara que elimini les barreres actuals, cal simplificar els tràmits burocràtics perquè els projectes avancin al ritme necessari, cal comptar amb la implicació del territori i apostar per les energies renovables, mitjançant la col·laboració públicoprivada i un enfocament global de la gestió energètica de la indústria.

4. Autonomia energètica i garantia de subministrament

Per al desenvolupament de la indústria es necessita un subministrament energètic que compleixi amb el trilema "seguretat, accessibilitat i sostenibilitat". Per això, cal impulsar la sobirania energètica, tant a escala local com a nivell europeu, i garantir l'accés a les xarxes elèctriques.

¹ **Pere Navarro**, delegat especial de l'Estat al CZFB

² **Roger Torrent**, conseller d'Empresa i Treball del Govern de la Generalitat de Catalunya

^{3, 4, 5, 49, 50} **Salvador Illa**, cap de l'oposició de Catalunya

^{6, 7, 8} **Ruud Kempener**, membre del gabinet de la Comissaria d'Energia de la UE9

^{9, 10, 11} **Héctor José Gómez Hernández**, ministre d'Indústria, Comerç i Turisme

^{12, 13, 14} **Jaume Collboni**, alcalde de Barcelona

^{15, 16, 53, 54} **Pere Condom Vilà**, cap de l'Àrea d'Anàlisi Estratègica de la Generalitat de Catalunya

^{17, 48} **Artur Mas**, expresident de la Generalitat de Catalunya

^{18, 19, 20} **José Montilla**, expresident de la Generalitat de Catalunya

^{21, 22, 51, 52} **Ignasi Cañagueral**, president de l'AEQT (Associació Empresarial Química de Tarragona)

^{23, 24} **Virginia Guinda**, vicepresidenta de Foment del Treball

²⁵ **Joan Vila**, president de la Comissió d'Energia y Sostenibilitat de PIMEC

^{26, 27, 28} **Juan Francisco Caro**, director d'Opina 360

^{29, 30} **Pere Palacin**, catedràtic de l'IQS – Universitat Ramon Llull

³¹ **José Agustín Lalaguna**, CEO de Levitec

³² **Joan Roget**, vicepresident de Foment de Treball

^{33, 34} **Carlos Ontañón**, director de Transició i Medi Ambient de Forestalia

^{35, 36} **Marta Morera**, directora de l'Institut Català de l'Energia (ICAEN)

^{37, 38, 39} **Ferran Civit**, president d'Energies Renovables Públiques de Catalunya, SAU (L'Energètica)

^{40, 41, 42, 46} **Julio Tejedor**, catedràtic de Dret Administratiu de la Universitat de Saragossa

^{43, 44} **Silvia Solanellas**, directora de la Unió de Polígons Industrials de Catalunya (UPIC)

⁴⁵ **Íñigo Ansola Kareaga**, director general de l'Ens Basc de l'Energia (EVE). President de l'Associació d'agències espanyoles de gestió de l'energia

⁴⁷ **Mariano Marzo**, catedràtic emèrit de la Facultat de Ciències de la Terra (UB)

Héctor Gómez
Ministre d'Indústria, Comerç i Turisme

Salvador Illa
Cap de l'oposició a Catalunya

José Monitlla
Expresident de la Generalitat de Catalunya

Roger Torrent
Conseller d'Empresa i Treball de la Generalitat de Catalunya

Artur Mas
Expresident de la Generalitat de Catalunya

Jaume Collboni
Alcalde de Barcelona

Ruud Kempener
Membre del gabinet de la Comissaria d'Energia de la UE

Pere Navarro
Delegat especial de l'Estat al CZFB

Albert Concepción
Director del Fòrum
Indústria i Energia

Mariano Marzo
Catedràtic emèrit de la
Facultat de Ciències de la
Terra (UB)

Daniel Bashandeh
Analista polític

Elisenda Vallejo
Redactora en cap
d'Economia a La Vanguardia

Pere Condom Vilà
Cap de l'Àrea d'Anàlisi
Estratègica de la Generalitat
de Catalunya

Virginia Guinda
Vicepresidenta de Foment
del Treball

Joan Vila
President de la Comissió
d'Energia y Sostenibilitat de
PIMEC

Ignasi Cañagueral
President de l'AEQT
(Associació Empresarial
Química de Tarragona)

Almudena Semur
Directora de l'AMMDE
Catalunya

Silvia Solanellas
Directora de Unió de
Polígons Industrials de
Catalunya (UPIC)

José Agustín Lalaguna
CEO de Levitec

Julio Tejedor
Catedràtic de Dret
Administratiu de la
Universitat de Saragossa

Pere Palacín
Catedràtic de l'IQS –
Universitat Ramon Llull

Juan Francisco Caro
Director d'Opina 360

Marta Morera
Directora de l'Institut Català
de l'Energia (ICAEN)

Carlos Ontañón
Director de Transició i Medi
Ambient de Forestalia

Ferran Civit
President d'Energies
Renovables Públiques de
Catalunya, SAU

Íñigo Ansola Kareaga
Director general de l'Ens
Basc de l'Energia (EVE)

Amb el suport de:

Amb la col·laboraci3 de:

Mitjans col·laboradors:

“

La transició ecològica és una oportunitat per a les empreses, que permet generar un nou context empresarial i energètic”

Fòrum
Indústria i
Energia

© 2023 Fòrum Indústria i Energia. Tots els drets reservats

